

Sygn. akt I Ca 259/14

POSTANOWIENIE

Dnia 29 października 2014r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSO Ewa Pietraszewska (spr.)

Sędziowie: SO Dorota Twardowska

SO Krzysztof Nowaczyński

Protokolant: st. sekr. sąd. Danuta Gołębiewska

po rozpoznaniu w dniu 15 października 2014r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z wniosku J. K. (1) i M. K.

z udziałem (...) Spółki Akcyjnej w G.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawców

od postanowienia Sądu Rejonowego w Ostródzie

z dnia 25 czerwca 2014r. sygn. akt I Ns 466/13

postanawia:

1/ oddalić apelację w przedmiocie oddalenia wniosku o ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawców, położonej w obrębie S., gmina Ł., dla której Sąd Rejonowy w Ostródzie prowadzi księgę wieczystą o nr (...) - w zakresie działki nr (...);

2/ uchylić zaskarżone postanowienie w pozostałym zakresie i sprawę przekazać Sądowi Rejonowemu w Ostródzie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I Ca 259/14

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy J. K. (1) i M. K. wnieśli o ustanowienie, za wynagrodzeniem, służebności przesyłu na będących ich własnością nieruchomościach, tj. na działkach gruntu oznaczonych numerami (...), (...), (...), (...), (...), (...), położonych w obrębie S., gmina Ł., dla których w Sądzie Rejonowym w Ostródzie Wydziale Ksiąg Wieczystych urządzona jest księga wieczysta nr EL 10/(...), na rzecz uczestnika (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G.. Wnioskodawcy zażądali równocześnie przyznania im od uczestnika postępowania wynagrodzenia za ustanowienie w/w służebności w wysokości 5.000 zł rocznie oraz kosztów postępowania według norm przepisanych.

Uczestnik postępowania (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. wniósł o oddalenie wniosku w całości podnosząc zarzut zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu. Podniósł także, że na nieruchomości oznaczonej nr (...) nie ma żadnych urządzeń elektroenergetycznych należących do niego.

Postanowieniem z dnia 25 czerwca 2014 r. Sąd Rejonowy w Ostródzie oddalił wniosek, a nadto zasądził od wnioskodawców J. K. (1) i M. K. solidarnie na rzecz uczestnika (...) S.A. w G. kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Rozstrzygnięcie to było wynikiem następujących ustaleń i wynikających z nich wniosków:

(...)oznaczone nr (...), (...), (...)położone w obrębie S., gmina Ł., dla których w Sądzie Rejonowym w Ostródzie Wydziale Ksiąg Wieczystych obecnie prowadzona jest księga wieczysta nr EL 10/(...), stanowiły własność Państwa na podstawie art. 1 i art. 4 dekretu z dnia 06 września 1946 roku „o ustroju rolnym i osadnictwie na obszarze Ziem Odzyskanych i byłego W.Miasta G.”. W dniu 16 sierpnia 1997 roku Bank (...)w O.złożył w Państwowym Biurze Notarialnym wniosek o założenie księgi wieczystej dla tej nieruchomości, oznaczonej wówczas numerem ewidencyjnym (...), a położonej we wsi M.gmina Ł.. Księga wieczysta została założona i uzyskała numer (...). W dniu 08 września 1971 roku Skarb Państwa sprzedał małżonkom T.i Z. D.ww. nieruchomość. W dniu 01 marca 1988 roku w wyniku uzgodnienia stanu prawnego nieruchomości ze stanem rzeczywistym w księdze wieczystej zmieniono nazwę miejscowości, w której położona jest nieruchomość. Skreślono wówczas (...), a wpisano (...)oraz zmieniono powierzchnię i numerację działki. W miejsce numeru ewidencyjnego „(...)” wpisano zaś „(...), (...), (...)”. W dniu 19 maja 1988 roku, w związku z zamiarem sprzedaży posiadanego gospodarstwa rolnego, małżonkowie D.złożyli wniosek o przeniesienie stanu księgi wieczystej nr (...)do księgi wieczystej numer (...)i zamknięcie księgi wieczystej numer (...).

(...)oznaczone nr(...), (...), (...) położone w obrębie S., gmina Ł., dla których w Sądzie Rejonowym w Ostródzie Wydziale Ksiąg Wieczystych urządzona jest księga wieczysta nr EL 10/(...), od 1960 roku stanowiły własność T. D..

W dniu 25 maja 1988 roku T. D. bezspornie sprzedał wszystkie wymienione nieruchomości o numerach ewidencyjnych (...) wnioskodawcom, małżonkom M. i J. K. (1).

Sąd Rejonowy ustalił dalej, że poprzednik prawny (...) Spółki Akcyjnejz siedzibą w G.w 1982 roku wniósł na działce o numerze ewidencyjnym (...)linię napowietrzną WN (...)z gołych przewodów stalowo – aluminiowych i przewodem odgromowym i posadawił jeden słup kratowy typu (...). W 1964 roku na działkach o numerach (...)wybudował linię napowietrzną SN (...) z przewodów gołych stalowo – aluminiowych i posadawił na działce o numerze (...)- dwa słupy żelbetonowe pojedyncze, na działce o numerze (...)- jeden słup żelbetonowy pojedynczy, na działce o numerze (...)- jeden słup żelbetonowy pojedynczy, na działce nr (...)- dwa słupy żelbetonowe pojedyncze. W 1979 roku wybudował na działkach numer (...)linię napowietrzną nn 0,4 kV. Na działce numer (...)postawił pięć słupów żelbetonowych, zaś na działce numer (...)postawił jeden słup żelbetonowy podwójny. W tym samym roku – tj. 1979 na działce o numerze (...)poprzednik prawny uczestnika wybudował linię nn typu 0,4kV (przyłącze). Na działce numer (...)nie ma zaś żadnych urządzeń energetycznych należących do uczestnika.

Wskazano w uzasadnieniu, że od momentu wybudowania linii uczestnik i jego poprzednicy prawni nie dokonywali przebudowy linii elektroenergetycznych mającej wpływ na zmianę jej przebiegu. Najpóźniej od początku 1965 roku nastąpił przesył energii elektrycznej przez w/w urządzenia elektroenergetyczne relacji M.– M., posadowione na działkach o numerach ewidencyjnych (...), położonych w miejscowości S.. Od tamtej pory pracownicy (...) Spółki Akcyjnejz siedzibą w G.i jego poprzedników prawnych korzystali z ww. działek w zakresie posadowienia i korzystania z urządzeń przesyłowych znajdujących się na nich. Przez linię napowietrzną nn, obwód nr (...)– 01 ze st. tr. (...) (Os – (...)) posadowioną na działce numer (...)przesył energii elektrycznej nastąpił najpóźniej na początku roku 1980, zaś z linii napowietrznej WN (...) relacji M.– M., posadowionej na działce numer (...)poprzednicy prawni uczestnika zaczęli korzystać najpóźniej w dniu 01 stycznia 1983 roku.

Sąd I instancji ustalił, że zarządzeniem Ministra Energetyki z dnia 31 grudnia 1952 roku o nr (...), zmienionym zarządzeniem Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 28 lutego 1958 roku nr 23 utworzone zostało przedsiębiorstwo państwowe - Zakład (...). Następnie zarządzeniem Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 25 listopada 1958 roku nr 233 powyższe przedsiębiorstwo zostało połączone z Zakładami (...), z którego zarządzeniem Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 roku nr (...)zostało wyodrębnione przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...)w

O.. Zarządzeniem Ministra Przemysłu z dnia 09 lipca 1993 roku nr (...) przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...)w O.zostało przekształcone w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa – Zakład (...) Spółkę Akcyjną w O.. Następnie doszło do połączenia spółki (...) Spółka Akcyjna w G.i Zakładu (...) Spółki Akcyjnej w O.. Podmiotem przejmującym była (...) Spółka Akcyjna w G.. Spółka ta od 2005 roku działała pod firmą (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G.. (...) Spółka Akcyjna została przekształcona w Spółkę Akcyjną (...). Wówczas jedynym akcjonariuszem spółki był Skarb Państwa.

Sąd Rejonowy wskazał, że ani wnioskodawcy, ani (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G., nie składali wniosku o ustanowienie służebności przesyłu na działkach oznaczonych nr (...), położonych w S.. Wnioskodawcy nie wytaczali też powództw o nakazanie usunięcia urządzeń elektroenergetycznych należących do (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G., znajdujących się na jego nieruchomości. Uczestnik postępowania nie zainicjował sprawy o stwierdzenie nabycia w drodze zasiedzenia służebności przesyłu na działkach nr (...), położonych w S., a należących do wnioskodawców.

W ocenie Sądu Rejonowego, wniosek nie zasługiwał na uwzględnienie. Na wstępie zaznaczono, że żaden z uczestników postępowania ustalonego stanu faktycznego nie kwestionował. Zgromadzone w sprawie dokumenty nie wzbudziły wątpliwości tego Sądu w zakresie swej wiarygodności. W/w dowody w pełni korespondowały ze sobą i składały się na ustalony w sprawie stan faktyczny.

Sąd Rejonowy dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu elektroenergetyki J. K. (2), który w poprawionej opinii technicznej, w sposób czytelny wytyczył strefy ochronne i wskazał powierzchnię zajęta pod liniami, urządzeniami elektroenergetycznymi na działkach nr (...), opisanych we wniosku, stanowiących własność małżonków J. i M. K.. Udzielił Sądowi jednoznacznej odpowiedzi m. in. na temat czasookresu posadowienia linii przesyłowych i urządzeń oraz przebiegu linii i charakteru tej zmiany. Żadna ze stron nie kwestionowała też okoliczności braku linii i urządzeń energetycznych na działce numer (...).

Następnie wskazano, że zgodnie z art. 305¹ k.c. nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c. prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu). Ustanowienie takiej służebności ma zwykle większe znaczenie dla przedsiębiorcy, wykonującego działalność gospodarczą związaną ze świadczeniem usług związanych z dostarczeniem mediów. W związku z tym, że przesyłane za pomocą urządzeń „produkty” mają charakter niezbędnego dla ogółu ludności „dobra” uznano, że wykonywane w tym zakresie usługi mają charakter quasi - publiczny. To powoduje zaś, że istnieje konieczność ograniczenia właściciela nieruchomości w zakresie wyłącznego korzystania z tych nieruchomości.

W przedmiotowej sprawie ostatecznie bezsporna pomiędzy stronami była – zdaniem Sądu I instancji - potrzeba uregulowania tytułu prawnego uczestnika postępowania do korzystania z nieruchomości wnioskodawcy w zakresie posadowienia i korzystania z urządzeń przesyłowych znajdujących się na tej działce, a należących do uczestnika. Niemniej jednak wnioskodawcy domagali się ustanowienia służebności przesyłu za wynagrodzeniem, zaś uczestnik postępowania wskazywał, że nabył już tytuł prawny do korzystania z nieruchomości w zakresie działek wnioskodawcy oznaczonych numerami(...), (...)(...), (...), (...w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu. Odnośnie żądania wniosku w zakresie działki numer (...))uczestnik wykazywał, że z działki tej nie korzysta.

Mając powyższe na uwadze, w pierwszej kolejności Sąd orzekający odniósł się do stanowiska uczestnika postępowania, który podnosił, że nabył przez zasiedzenie służebność odpowiadającą treści służebności przesyłu, jako posiadacz samoistny w dobrej wierze. Pozytywne bowiem przesądzenie tej kwestii spowodować miało, że bezcelowym byłoby czynienie ustaleń niezbędnych do ustanowienia służebności przesyłu w drodze orzeczenia sądu, skoro przedsiębiorstwo tytuł prawny do korzystania z nieruchomości wnioskodawcy już posiada.

Wskazano dalej, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przesądzona została pozytywnie kwestia dopuszczalności nabycia służebności gruntowej przez przedsiębiorstwo w drodze zasiedzenia na podstawie art. 292 k.c. w zw. z art. 285 k.c. (por. postanowienie z dnia 8 września 2006r., II CSK 112/06, Mon. Pr. 2006, nr 19, s. (...); wyrok z dnia 31 maja 2006r., IV CSK 149/05, niepubl., uchwała z dnia z dnia 17 stycznia 2003r., III CZP 79/02, OSNC

2003, nr 11, poz. 142). Pogląd ten podtrzymany został w uchwale z dnia 07 października 2008 roku (sygn. akt III CZP 89/08, nie publ.), w której Sąd Najwyższy uznał, że przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu (art. 305¹ - 305⁴ k.c.) dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa. Sąd Najwyższy wskazał, że ustanowiona na rzecz danego przedsiębiorstwa (w znaczeniu podmiotowym) służebność gruntowa lub nabyta przez przedsiębiorstwo w drodze zasiedzenia taka służebność, jako prawo korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie związanym z działaniem tego przedsiębiorstwa (art. 285 k.c.), odpowiada funkcji i treści nowo kreowanej służebności przesyłu. Tak, jak dla ustanowienia na rzecz przedsiębiorcy lub nabycia przez przedsiębiorcę w drodze zasiedzenia służebności przesyłu, tak i dla ustanowienia na rzecz przedsiębiorstwa lub nabycia przez przedsiębiorstwo w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, bezprzedmiotowe jest oznaczenie „nieruchomości władnącej”. Pogląd ten Sąd Najwyższy podtrzymał również w wyroku z dnia 12 grudnia 2008 roku (sygn. I CSK 389/08, (...) Prawnej LEX nr 484715).

Ogólne przesłanki zasiedzenia normuje art. 172 k.c. Łącznym warunkiem jest upływ oznaczonego przez ustawę terminu nieprzerwanego posiadania samoistnego, a długość tego terminu zależy od dobrej lub złej wiary w chwili nabycia posiadania. Posiadacz nabywa bowiem własność, jeżeli posiada nieruchomości nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (art. 172 § 1 k.c.), natomiast po upływie lat trzydziestu choćby uzyskał posiadanie w złej wierze (art. 172 § 2 k.c.). Ponadto art. 292 k.c. określa szczególnie warunek zasiedzenia służebności, a mianowicie korzystanie z trwałego i widocznego urządzenia.

Przed przejściem do rozważań w zakresie zasiedzenia służebności Sąd Rejonowy wskazał, że w przedmiotowej sprawie poza sporem pozostawało, iż działki o numerach ewidencyjnych (...) do dnia 08 września 1971 roku stanowiły własność Skarbu Państwa. Wnioskodawcy nie kwestionowali również, iż na należącej do nich nieruchomości, oznaczonej nr 55, 56, znajdują się trwałe i widoczne urządzenia w postaci wchodzących obecnie w skład przedsiębiorstwa wnioskodawcy napowietrznych linii energetycznych oraz posadowionych na działkach słupów energetycznych. Przebieg linii przesyłu i posadowienia urządzeń elektroenergetycznych, czas ich powstania i posadowienia - także nie stanowiły kwestii spornych. Nie były również podważane przekształcenia podmiotowe po stronie uczestnika postępowania.

Mając powyższe na uwadze przyjęto, że przez czas, gdy w jednym ręku właścicielskim znajdowały się grunty (przez które przebiegały w/w linie) i urządzenia posadowione na nich, a znajdujące się na stanie przedsiębiorstw państwowych (poprzedników prawnych uczestnika) tj. do dnia 08 września 1971 roku - nie mógł biec okres zasiedzenia. Powołano w tym względzie pogląd Sądu Najwyższego, wyrażony w postanowieniu z dnia 05 czerwca 2009 roku, I CSK 495/08 (nie publ.) w którym przyjęto, że do dnia 31 stycznia 1989 roku (w okresie obowiązywania art. 128 k.c. w dawnym brzmieniu) nie mogło dojść do zasiedzenia służebności gruntowej wówczas, gdy zarówno właścicielem nieruchomości obciążonej, jak i posiadaczem służebności gruntowej oraz właścicielem nieruchomości władnącej był Skarb Państwa, a zarząd wykonywały różne przedsiębiorstwa państwowe. Uchylenie art. 128 k.c. w pierwotnym brzmieniu w dniu 01 lutego 1989 roku nie spowodowało jednak „automatycznego uwłaszczenia” z tym dniem państwowych osób prawnych, co do składników mienia państwowego znajdujących się w ich zarządzie. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów - zasadzie prawnej - z dnia 18 czerwca 1991 roku, III CZP 38/91, „uwłaszczenie” takie nastąpiło dopiero na podstawie ustawy z dnia 29 września 1990 roku o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości oraz przepisów określających ustrój majątkowy państwowych osób prawnych. Dopóty zatem, dopóki wspomniane „uwłaszczenie” nie nastąpiło, państwowe osoby prawne nie miały samodzielnych praw do składników mienia państwowego, którym dotychczas zarządzały, nadal wykonywały w tym zakresie jedynie uprawnienia Skarbu Państwa. Dotyczyło to także przewidzianego w art. 47 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (w brzmieniu obowiązującym do dnia 21 marca 1990 roku) zbywania środków trwałych innym jednostkom gospodarki społecznej oraz ustanawiania na ich rzecz w stosunku do tych środków ograniczonych praw rzeczowych.

Wobec tego, do dnia 05 grudnia 1990 roku (data wejścia w życie ustawy z dnia 29 września 1990 roku o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości oraz przepisów określających ustrój majątkowy państwowych

osób prawnych, Dz. U. z 1990 r. Nr 79, poz. 464) przedsiębiorstwa państwowe, będące poprzednikami prawnymi uczestnika postępowania, korzystając z nieruchomości w zakresie niezbędnym do eksploatacji znajdujących się na niej urządzeń infrastruktury przesyłowej, wykonywały jedynie uprawnienia należące do sfery mienia państwowego. Korzystanie z nieruchomości oraz ze służebności gruntowych przez przedsiębiorstwo państwowe następowało zatem na rzecz Skarbu Państwa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2008 roku, III CSK 73/08, nie publ., z dnia 11 grudnia 2008r., II CSK 314/08, nie publ.). Jeśli natomiast właścicielem nieruchomości obciążonej w zakresie działek o numerach (...), jak i posiadaczem służebności gruntowej przesyłu oraz właścicielem nieruchomości władnącej był do dnia 08 września 1971 roku - co jest okolicznością bezsporną w sprawie - Skarb Państwa, to nie mogło w ogóle w tym czasie dojść do zasiedzenia służebności gruntowej przesyłu, skoro, jak już podkreślono, właściciel nie może nabyć przez zasiedzenie służebności gruntowej na nieruchomości stanowiącej jego własność.

Reasumując ten wątek Sąd Rejonowy podkreślił, że dopiero z dniem 08 września 1971 roku Skarb Państwa przestał być właścicielem działek numer (...), zostając przy tym posiadaczem infrastruktury przesyłowej wybudowanej w 1964 roku. W tych warunkach przyjąć jego zdaniem należało, że bieg terminu zasiedzenia rozpoczął się na rzecz Skarbu Państwa z chwilą sprzedaży nieruchomości T. i Z. D.. Uczestnik postępowania może bowiem „doliczyć” do czasu swego posiadania - na podstawie art. 176 § 1 k.c. - czas posiadania swego poprzednika. Dyspozycja tego przepisu mogła więc znaleźć zastosowania w niniejszej sprawie. Osoba prawna, która przed dniem 01 lutego 1989 roku miała status państwowej osoby prawnej i nie mogła nabyć (też w wyniku zasiedzenia) własności nieruchomości Skarbu Państwa, może do okresu samoistnego posiadania, wykonywanego po tej dacie, zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa przed dniem 01 lutego 1989 roku, jeżeli w tym czasie nastąpiło przeniesienie posiadania, co miało miejsce w niniejszej sprawie.

Zgodnie z przepisem art. 172 k.c., istotne znaczenie dla ustalenia długości terminu, pozwalającego na zasiedzenie, miała – zdaniem Sądu orzekającego - dobra bądź zła wiara posiadacza. Wyjaśniono, że w dobrej wierze jest posiadacz, który pozostaje w błędnym, ale usprawiedliwionym okolicznościami przeświadczeniu, że przysługuje mu prawo. W złej wierze jest ten, kto wie albo wiedzieć powinien, że prawo własności przysługuje nie jemu, lecz innej osobie. Oznacza to, że ocenie podlega zasadność przeświadczenia nabywcy o przysługującym mu prawie przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności towarzyszących (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 07 października 2010 roku, sygn. IV CSK 152/10, (...) Prawnej Lex nr 707912). Decydujące znaczenie ma stan dobrej lub złej wiary w chwili uzyskania posiadania. Niewątpliwie Skarb Państwa, będąc jednocześnie właścicielem gruntu, którego dotyczy wnioski (działki (...)) działał w dobrej wierze. Skarb Państwa był bowiem wyłącznym i niepodzielnym właścicielem zarówno gruntu, jak i przedsiębiorstwa.

Z tych względów należało zdaniem Sądu Rejonowego uznać, że poprzednik prawny uczestnika postępowania uzyskał posiadanie, w zakresie wykorzystywania urządzeń przesyłowych posadowionych na należącej obecnie do wnioskodawcy nieruchomości, w dobrej wierze. Osobnego odniesienia wymagało zaś omówienie przesłanki samoistnego posiadania po stronie uczestnika postępowania i jego poprzedników prawnych.

W pierwszym rzędzie w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia zwrócono uwagę na treść art. 339 k.c., który wprowadza domniemanie posiadania samoistnego oraz art. 352 k.c., który nie obejmuje władania rzeczą. Posiadaczem służebności jest bowiem osoba, która „faktycznie korzysta z nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności”. Bez wątpliwości niezbędny jest tutaj zamiar (tj. animus) korzystania z nieruchomości dla siebie. Natomiast w obszarze fizycznego związku z nieruchomością (corpus) posiadanie służebności ogranicza się jedynie do „faktycznego korzystania” z nieruchomości w ograniczonym zakresie - w zakresie odpowiadającym treści służebności.

Władztwo, wykonywane przez uczestnika i jego poprzedników prawnych na nieruchomości wnioskodawców, odpowiadało – w ocenie Sądu I instancji - zakresowi służebności gruntowej przesyłu. Polegało ono na wzniesieniu na gruncie trwałych i widocznych urządzeń do przesyłu energii elektrycznej oraz na korzystaniu z nich w tym celu (w sprawie nie ujawniono, by nie było przesyłu przez nie) oraz w celu konserwacji i naprawy, co stanowiło przedmiot działalności przedsiębiorstwa. Było zatem wykonywane „dla siebie”, w zakresie i w sposób, jaki odpowiadał służebności gruntowej przesyłu. Istniał więc i istnieje związek techniczny i gospodarczy pomiędzy elementami

sieci energetycznej, do których niewątpliwie należą linie energetyczne, utrzymujące te słupy - posadowione na działce wnioskodawców. Po wybudowaniu, stanowiły one składnik przedsiębiorstwa, włączony do sieci. Jeżeli zatem przedsiębiorstwo energetyczne (uczestnik i jego poprzednicy prawni) funkcjonowało i prowadziło (i nadal prowadzi) działalność gospodarczą, polegającą na przesyłaniu energii elektrycznej, to korzystało ono z urządzeń, stanowiących sieć energetyczną, łącząc je z innymi elementami instalacji.

Nadto zauważono, że jak słusznie podnosi się w literaturze - i co podkreślał także Sąd Najwyższy, między innymi w wyroku z dnia 31 maja 2006 roku (IV CSK 149/2005, Lex Polonica nr 409449), przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności trzeba mieć na uwadze, że zgodnie z art. 292 k.c. do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie stosuje się przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie jedynie odpowiednio. Tym samym posiadania prowadzącego do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie nie należy utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości. Zgodnie natomiast z art. 352 k.c., kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności, jest posiadaczem służebności, a do posiadania służebności przepisy o posiadaniu rzeczy stosuje się tylko odpowiednio. Posiadanie służebności jest bowiem odrębną kategorią posiadania i ze swej istoty ma charakter samoistny, ponieważ ocenie podlega sposób władania służebnością, a nie cudzą rzeczą. Podkreślenia także wymaga, że posiadanie służebności wykonywane było w sposób trwały i stosownie do potrzeb uczestnika (i jego poprzedników) tak, jak ma to właśnie miejsce w przypadku służebności przesyłu.

Urządzenia przesyłowe znajdujące się nad powierzchnią działek wnioskodawców są nadto urządzeniami widocznymi i trwałymi, posadowionymi przez poprzednika prawnego uczestnika postępowania. Linie energetyczne, utrzymujące je słupy, posadowione na działkach numer (...), są urządzeniami materialnymi, odpowiadającymi treści służebności pod względem gospodarczym, umożliwiają korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie służebności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 04 października 2006 roku, sygn. akt II CSK 119/06, Monitor Prawniczy 2006 nr 21, s. 1128, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2004 roku, sygn. akt III CK 496/02, niepubl, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 06 lipca 2011 roku, ICSK 157/11, Biuletyn SN 2011/11/12).

Sąd Rejonowy wskazał dalej, że wiedza poszczególnych właścicieli działek numer (...) na w/w temat wynikała ze świadomości pobudowania urządzeń elektroenergetycznych, fizycznej możliwości stwierdzenia obecności tych urządzeń oraz możliwości zapoznania się z mapami dokumentującymi ich przebieg (art. 292 k.c.). Urządzenia powyższe umożliwiały i umożliwiają korzystanie z tej nieruchomości w zakresie służebności. Te widoczne elementy stanowiły jednocześnie wystarczającą podstawę do ustalenia przez (...) stanu ingerencji w prawo własności poprzez posadowienie na jego nieruchomości urządzeń przesyłowych (por. np. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 maja 1999 roku, sygn. akt SK 9/98, publ. OTK 1999, nr 4, poz. 78; postanowienie SN z dnia 27 stycznia 2006 roku, sygn. akt III CSK 38/05, publ. OSP 2006, nr 10, poz. 114). Wnioskodawcy mieli więc pełną świadomość, że na ich nieruchomości znajdują się urządzenia przesyłowe, należące do poprzedników prawnych uczestnika postępowania. Nie podjęli jednak żadnych kroków prawnych, zmierzających do ich usunięcia, jeżeli w ich ocenie posadowienie urządzeń naruszało ich prawo własności.

Tym samym, mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd I instancji przyjął, że termin zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu w zakresie działek (...) upłynął poprzednikowi prawnemu uczestnika z dniem 08 września 1981 roku (08 września 1971 roku + 10 lat = 08 września 1981 rok).

Posiłkując się powyższymi rozważaniami wskazano w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, że do zasiedzenia służebności gruntowej, odpowiadającej treści służebności przesyłu w zakresie linii napowietrznej relacji M. – M. na działkach o numerach ewidencyjnych (...) (gdyż działki numer (...) zostały w zakresie tej linii omówione wyżej), doszło w dniu 01 stycznia 1985 roku (linia została wybudowana i oddana do eksploatacji najpóźniej w dniu 31 grudnia 1964 roku, przesył energii elektrycznej nastąpił najpóźniej w dniu 01 stycznia 1965, zatem 01 stycznia 1965 rok + 20 lat = 1 stycznia 1985 rok.) Sąd przyjął złą wiarę poprzednika prawnego uczestnika, bowiem działki te w chwili wybudowania linii stanowiły już własność osób fizycznych – T. i Z. D..

Odnosnie linii napowietrznej nn, obwód nr (...) – 01 – ze st. tr. (...) wybudowanej na działkach numer (...) w 1979 roku oraz linii kablowej nn (przyłącze) wybudowanej w 1979 roku na działce numer (...) to wskazano, że do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu przez uczestnika doszło w dniu 01 stycznia 2010 roku. Działki numer (...) w chwili posadowienia linii, tj. w 1979r. stanowiły już własność osób fizycznych - T. i Z. D.. Poprzednik prawny uczestnika wszedł w posiadanie ww. służebności najpóźniej w dniu 31 grudnia 1979 roku. Przy przyjęciu najkorzystniejszego dla wnioskodawców wariantu w zakresie długości terminu zasiedzenia w złej wierze – 20 lat, bieg terminu zasiedzenia tej służebności rozpoczął się z dniem 01 stycznia 1980 roku (w tej dacie najpóźniej popłynął prąd) i minąłby z dniem 01 stycznia 2000 roku, gdyby we wrześniu 1990 roku nie nastąpiła zmiana przepisów, tj. art. 172 k.c. Od 01 października 1990 roku termin zasiedzenia uległ w związku z tym przedłużeniu do 30 lat. Zatem termin zasiedzenia ww. służebności w zakresie omawianych linii na działkach numer (...) minął z upływem dnia 01 stycznia 2010 roku.

Odnosnie linii napowietrznej WN 110 kV relacji M. – M. wybudowanej na działce numer (...), stanowiącej w tym okresie własność osób fizycznych – T. i Z. D. wskazano, że do zasiedzenia tej służebności doszło w dniu 01 stycznia 2013 roku (01 stycznia 1983 + 30 lat daje 01 stycznia 2013 rok).

Przechodząc dalej wskazano, że w realiach niniejszej sprawy nie doszło do przerwania biegu zasiedzenia, albowiem wnioskodawcy nie wystąpili z żądaniem usunięcia tzw. urządzeń przesyłowych. Pismami opatrzonymi datą „14 grudnia 2012 roku” i „13 marca 2013 roku” wnioskodawcy zwrócili się bowiem do (...) S.A. Oddział w O. jedynie o zawarcie umowy o ustanowienie służebności przesyłu za wynagrodzeniem.

Podkreślono, że przerwa biegu zasiedzenia w rozumieniu art. 123 § 1 pkt. 1 k.c. w związku z art. 175 k.c. może polegać na czynnościach podjętych przez właściciela nieruchomości bezpośrednio w celu przeciwstawienia się posiadaniu tej nieruchomości przez inną osobę. Może to przybrać postać zarówno wniesienia powództwa petytoryjnego (windykacyjnego lub negatoryjnego), jak też innych czynności, materialnoprawnych i procesowych, prowadzących do dochodzenia lub ustalenia prawa własności na drodze sądowej lub przed innym właściwym organem (tak: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 05 kwietnia 2012 roku, sygn. II CSK 395/11, (...) Prawnej LEX nr 1170227). Przy czym, jak jednoznacznie przyjmuje się w doktrynie, jak i w orzecznictwie, przerwę biegu zasiedzenia powoduje tylko takie działanie właściciela, które bezpośrednio zmierza do przerwania posiadania posiadacza, a więc takie, które stanowi tzw. akcję zaczepną, wymierzoną przeciwko posiadaczowi, zmierzającą do pozbawienia go posiadania.

Tymczasem wnioskodawcy – w ocenie Sądu Rejonowego - nie podjęli w trakcie biegu terminu zasiedzenia żadnych działań zmierzających do unicestwienia jego biegu.

Wobec dopuszczalności ustalenia faktu nabycia prawa przez zasiedzenie w innej sprawie, niż w postępowaniu o zasiedzenie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2012 roku, sygn. II CSK 389/08, (...) Prawnej LEX nr 484715) podniesiony zarzut nabycia służebności o treści służebności przesyłu przez zasiedzenie przez uczestnika postępowania odniósł zamierzony skutek i w związku z tym Sąd I instancji oddalił wnioski dowodowe wnioskodawców, jako zmierzające do nieuzasadnionego przedłużenia postępowania i orzekł, jak w pkt I postanowienia. Odnosnie zaś żądania wnioskodawców opisanego we wniosku w zakresie działki numer (...) - wniosek ten podlegał oddaleniu w pkt I, a to wobec braku występowania na tej działce urządzeń energetycznych, należących do uczestnika.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 2 k.p.c. w zw. z zw. z § 8 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 roku, Nr 163, poz. 1349 z późn. zm.).

W apelacji wnioskodawcy J. K. (1) i M. K. wnieśli o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez:

a) ustanowienie na nieruchomości składającej się z działek nr (...) położonej w obrębie S., gm. Ł.. o obszarze 14,58 ha, dla której Sąd Rejonowy w Ostródzie, Wydział V Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr (...) na rzecz (...) S.A odpłatnej służebności przesyłu, polegającej na:

- prowadzeniu przez przedmiotową nieruchomość odcinka linii elektroenergetycznej, w tym na pozostawieniu posadowionych na nieruchomości słupów i dalszym przesyłaniu nimi energii elektrycznej, zgodnie z załączonymi do wniosku mapami;
- dostępie uczestnika do urządzeń przesyłowych w celu przeprowadzenia inspekcji ich stanu, usunięcia wszelkich usterek i awarii, a także konserwacji i remontów, w tym wymiany zniszczonych i zużytych elementów urządzeń, jak również ich odbudowy;
- prawie przejazdu oraz przejścia przez nieruchomość, wraz z niezbędnym sprzętem, celem dostępu do urządzeń;
- ograniczeniu uprawnień uczestnika w pasie eksploatacyjnym linii energetycznej w obie strony od osi sieci - poprzez zakazanie mu wznoszenia w tym obszarze jakichkolwiek budynków i budowli, prowadzenia prac ziemnych, istotnej zmiany ukształtowania oraz przeznaczenia terenu, jak też dokonywania nasadzeń;
- wszystko to na czas nieokreślony, za wynagrodzeniem w kwocie 10.000 zł rocznie, uwzględniając waloryzację roczną o stopę inflacji wg GUS.

b) zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawców kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Ewentualnie, wnioskodawcy wnieśli o uchylenie powyższego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania z uwzględnieniem kosztów postępowania odwoławczego.

Orzeczeniu temu zarzucili:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 172 k.c. w zw. z art. 176 § 1 k.c. w zw. z art. 348 - 351 k.c. - poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i w konsekwencji doliczenie do czasu posiadania uczestnika postępowania czasu posiadania jego poprzednika w sytuacji, gdy nie doszło do rzeczywistego przekazania uczestnikowi urządzeń przesyłowych oraz gruntów;
2. naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 176 § 1 k.c. w zw. z art. 6 k.c. - poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i w konsekwencji doliczenie do czasu posiadania uczestnika czasu posiadania jego poprzednika, a co za tym idzie stwierdzenia zasiedzenia służebności w sytuacji, gdy uczestnik nie wykazał, aby doszło do rzeczywistego przekazania uczestnikowi urządzeń przesyłowych oraz gruntów;
3. naruszenie prawa procesowego, które mogło mieć wpływ na treść wydanego w sprawie orzeczenia, tj. art. 233 k.p.c.- poprzez nie rozważenie przez Sąd w sposób bezstronny dowodów zgromadzonych w sprawie i wybiórcze uwzględnienie jedynie tych okoliczności, które przemawiają na korzyść uczestnika oraz dokonanie dowolnej oceny zebranych w sprawie dowodów, w szczególności pisma wnioskodawców z dnia 14 grudnia 2012r., które to pismo przerwało bieg zasiedzenia.

W uzasadnieniu wnioskodawcy wskazali, że uczestnik postępowania podnosił przede wszystkim nabycie przez zasiedzenie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, jako posiadacz samoistny w dobrej wierze. Podkreślili, że w niniejszej sprawie wybudowanie linii, czy też słupów na działkach należących już do T. D., należy uznać za działanie w złej wierze i w konsekwencji przyjąć wyższy termin biegu zasiedzenia.

Apelujący przypomnieli też, że Sąd Rejonowy podał, iż uczestnik postępowania może doliczyć do czasu swego posiadania - na podstawie art. 176 § 1 k.c. - czas posiadania swego poprzednika. Dyspozycja tego przepisu - w ocenie tego Sądu - mogła znaleźć zastosowanie w niniejszej sprawie. Osoba prawna, która przed dniem 01 lutego 1989r.

miał status państwowej osoby prawnej i nie mogła nabyć (też w wyniku zasiedzenia) własności nieruchomości Skarbu Państwa, może do okresu samoistnego posiadania, wykonywanego po tej dacie, zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa przed dniem 01 lutego 1989 r., jeżeli w tym czasie nastąpiło przeniesienie posiadania, co - zdaniem Sądu - miało miejsce w niniejszej sprawie. Tymczasem, zdaniem wnioskodawców, uczestnik w żaden sposób nie wykazał, aby doszło do rzeczywistego przeniesienia posiadania urządzeń i gruntów, co jest warunkiem koniecznym, umożliwiającym doliczanie czasu posiadania swojego poprzednika.

Zdaniem wnioskodawców, w niniejszym postępowaniu uczestnik nie przedstawił żadnego dowodu, wskazującego na rzeczywiste przeniesienie posiadania, zgodnego z art. 348 - 351 k.c. Z ustaleń poczynionych przez Sąd pierwszej instancji wynikało jedynie, że przedsiębiorstwo energetyczne otrzymało majątek, należący wcześniej do Skarbu Państwa, jedynie na podstawie zmiany przepisów prawa. Uczestnik nie przedstawił jednak żadnej decyzji, bądź umowy o przekazaniu na jego rzecz gruntów i znajdujących się na nich urządzeń przesyłowych. Powołując się na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2013r. wydane w sprawie II CSK 10/13, odnośnie przeniesienia posiadania wyłącznie na podstawie zmiany przepisów wskazano, że „samo wejście w życie przepisów nie może przemawiać za przyjęciem przeniesienia posiadania (służebności) przez Skarb Państwa na rzecz przedsiębiorstwa państwowego, jeżeli zważy się także i tę okoliczność, że służebność gruntowa zakłada istnienie służebności władnącej i służebności obciążonej, a uwłaszczenie mogło odnosić się do tej pierwszej kategorii nieruchomości. Niezależnie od tego, wejście w życie przepisu o uwłaszczeniu przedsiębiorstw państwowych i odpowiednia zmiana sytuacji prawno - rzeczowej przedsiębiorstwu państwowemu w odniesieniu do nieruchomości władnącej i obciążonej służebnością gruntową, nie przesądza jeszcze o przejściu posiadania (służebności gruntowej) na rzecz uwłaszczonego przedsiębiorstwa”.

Zdaniem apelantów, nie ulegało także żadnym wątpliwościom, że ciężar dowodu w zakresie rzeczywistego przeniesienia posiadania spoczywał na uczestniku, gdyż to on wywodził z tego faktu skutki prawne. Sąd Rejonowy - uznając, że doszło do przeniesienia posiadania - doliczył bowiem do czasu posiadania uczestnika czas posiadania jego poprzedników, a to z kolei umożliwiało stwierdzenie na jego rzecz zasiedzenia służebności. Biorąc pod uwagę powyższe stwierdzono, że uczestnik nie może – zdaniem wnioskodawców - doliczyć do czasu swojego posiadania czasu posiadania poprzedników prawnych, a to ze względu na brak dowodu, że do przeniesienia rzeczywiście doszło. Sąd też prawidłowo należało uznać, że termin do nabycia służebności przez zasiedzenie nadal biegnie.

Sąd pierwszej instancji, stwierdził również, na co wskazano w apelacji, że nie doszło do przerwania biegu zasiedzenia, albowiem wnioskodawcy nie wystąpili z żądaniem usunięcia tzw. urządzeń przesyłowych. Tymczasem, zdaniem wnioskodawców, właśnie taki zamiar wynika m.in. z pisma datowanego na dzień 14 grudnia 2012r., przesłanego uczestnikowi. Zarówno pismo z dnia 14 grudnia 2012r., jak i pismo z dnia 13 marca 2013r. zmierzały - w ocenie apelantów - do przerwania posiadania uczestnika, wysłane były one bowiem pod groźbą skierowania sprawy na drogę sądową.

W odpowiedzi na apelację uczestnik wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od wnioskodawców na rzecz uczestnika kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawców J. i M. K. zasługiwała na podzielenie co do jej zasadniczych zarzutów, dotyczących kwestii posiadania przez uczestnika służebności gruntowej zbliżonej do służebności przesyłu i służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawców i - w konsekwencji - doprowadziła do uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sądowi rejonowemu.

Wskazać bowiem należy, że wbrew stanowisku Sądu pierwszej instancji, przedwcześnie uznano, iż były podstawy dla stwierdzenia, że przed wszczęciem niniejszego postępowania (tj. przed 17 maja 2013r.), w datach wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia w odniesieniu do poszczególnych działek gruntu należących do małżonków K. i rodzaju linii, doszło do zasiedzenia przez uczestnika (...) Spółkę Akcyjną w G. służebności gruntowej, odpowiadającej treścią służebności przesyłu (w odniesieniu do działek (...) oraz działek (...) w zakresie linii napowietrznej relacji M. – M.) lub też służebności przesyłu (w odniesieniu do działek (...)) co do linii napowietrznej nn,

obwód nr (...) - 01 – ze str. tr. S. i co do nr 64 – odnośnie linii napowietrznej WN 110 kV relacji M. – M.), obciążających przedmiotowe nieruchomości wnioskodawców.

Zasadniczo trafne są same rozważania prawne Sądu pierwszej instancji odnośnie hipotetycznej możliwości nabycia przez uczestnika przez zasiedzenie wskazanych wyżej służebności i zastosowania w sprawie treści przepisu art. 176 k.c., który to wskazuje, że jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika. Nie ma więc potrzeby ich powtarzania. Oddalenie wniosku małżonków K. o ustanowienie służebności nie mogło jednak znaleźć oparcia jedynie w przyjęciu przez Sąd Rejonowy, że zasiedzenie służebności przez uczestnika i jego poprzedników prawnych zaistniało jedynie wobec upływu stosownych okresów samoistnego posiadania w zakresie odpowiadającym takim służebnościom, bez zbadania kwestii objęcia ich przez uczestnika w posiadanie prowadzące do takiego zasiedzenia. Brak zbadania okoliczności, czy i kiedy uczestnik (lub jego poprzednicy prawni) nabył i objął w posiadanie konkretne linie energetyczne i urządzenia, posadowione na nieruchomości małżonków K. powoduje, że wypowiedanie się o zasiedzeniu na rzecz E. – Operator przedmiotowych służebności co do tego majątku jest co najmniej przedwczesne.

Niewątpliwie prawnie możliwe byłoby w sprawie ustanowienie – i to już w datach wskazanych w uzasadnieniu postanowienia Sądu I instancji w odniesieniu do poszczególnych działek i rodzaju linii energetycznych - służebności gruntowej, odpowiadającej treści służebności przesyłu i służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego, obciążających nieruchomości wnioskodawców, przez które to przebiegają urządzenia stanowiące jakoby części składowe tego przedsiębiorstwa. Okres posiadania służebności został bowiem – w ocenie Sądu Okręgowego – hipotetycznie ustalony przez Sąd Rejonowy prawidłowo i mogłyby być rzeczywiście: w odniesieniu do działek (...) – od dnia 08 września 1971r. przez lat dziesięć w dobrej wierze, tj. do dnia 08 września 1981r., co do działek (...) w zakresie linii napowietrznej relacji M. – M. od dnia 01 stycznia 1965r. przez dwadzieścia lat w złej wierze, tj. do dnia 01 stycznia 1985r., w odniesieniu do działek (...) co do linii napowietrznej nn, obwód nr (...) - 01 – ze str. tr. S. od dnia 01 stycznia 1980r. przez okres trzydziestu lat w złej wierze, tj. do dnia 01 stycznia 2010r. i co do działki nr (...) odnośnie linii napowietrznej WN 110 kV relacji M. – M. od dnia 01 stycznia 1983r. przez trzydzieści lat w złej wierze, tj. do dnia 01 stycznia 2013r. Gdyby bowiem wykazano przeniesienie posiadania linii i urządzeń ze Skarbu Państwa (lub poprzednika prawnego uczestnika) na uczestnika i objęcie przez niego posiadania takich służebności, to istniałaby możliwość doliczenia – na podstawie art. 176 k.c. – do czasu jego posiadania, czasu posiadania poprzednika prawnego (...) S.A. w G., przez co zasiedzenie służebności przez spółkę mogło stać się faktem.

Rzecz w tym, że wbrew przekonaniu Sądu Rejonowego i uczestnika postępowania, spółka (...) nie wykazała w toku sprawy, iż na podstawie decyzji, o której mowa w art. 2 ust. 3 ustawy o zmianie ustawy o gospodarowaniu gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości z dnia 29 września 1990r., czy też na podstawie innych rozporządzeń właścicielskich Skarbu Państwa co do majątku poprzedników prawnych uczestnika, określono zakres uprawnień przedsiębiorstwa państwowego Zakładu (...) w O., a następnie spółek utworzonych na jego bazie, w zakresie odnoszącym się do objęcia w posiadanie linii przesyłowych i urządzeń elektroenergetycznych, posadowionych na nieruchomościach małżonków K.. W toku postępowania uczestnik bowiem w ogóle zaniechał dowodzenia, aby takie w/w decyzje uwłaszczeniowe istniały i by rzeczywiście w skład majątku przedsiębiorstwa, a następnie w skład kapitału akcyjnego spółek prawa handlowego, w które przedsiębiorstwo to zostało przekształcone, w tym w skład majątku uczestnika, wchodziła linia napowietrzna relacji M.– M., linia napowietrzna nn, obwód nr (...) - 01 – ze str. tr. S. i linia napowietrzna WN (...) relacji M.– M., przebiegające po działkach gruntu należących do wnioskodawcy i jego żony i by uczestnik objął je w posiadanie. Tym samym pod znakiem zapytania stała legitymacja bierna uczestnika.

Jak wyjaśnił bowiem Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów - zasadzie prawnej - z dnia 18 czerwca 1991 roku (III CZP 38/91), „uwłaszczenie” takie nastąpiło dopiero na podstawie ustawy z dnia 29 września 1990 roku o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości oraz przepisów określających ustrój majątkowy państwowych osób prawnych. Dopóty zatem, dopóki wspomniane „uwłaszczenie” nie nastąpiło, państwowe osoby prawne nie miały samodzielnych praw do składników mienia państwowego, którym dotychczas zarządzały, nadal wykonywały w tym zakresie jedynie uprawnienia Skarbu Państwa. Dotyczyło to także przewidzianego w art. 47 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (w brzmieniu obowiązującym do dnia 21 marca

1990 roku) zbywania środków trwałych innym jednostkom gospodarki uspołecznionej oraz ustanawiania na ich rzecz w stosunku do tych środków ograniczonych praw rzeczowych”.

Przedsiębiorstwo energetyczne zaś, które nie legitymuje się uprawnieniem do ingerowania w sferę cudzej własności nieruchomości dla bieżącego utrzymania urządzeń przesyłowych, korzysta z tej nieruchomości z złej wierzze i zobowiązane jest do świadczenia wynagrodzenia na podstawie art. 225 k.c. (tak: w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 03 kwietnia 2009r., II CSK 471/08).

Kwestiom tym w niniejszej sprawie nie poświęcono postępowania dowodowego, gdyż uczestnik E. – Operator poprzestał jedynie na twierdzeniu o wejściu w posiadanie linii i urządzeń przesyłowych posadowionych na działkach gruntu należących do wnioskodawców, poprzestając na skorzystaniu z domniemania wynikającego z przepisów art. 339 i 352 k.c. Domniemanie to może jednak powstać dopiero z chwilą, gdy - korzystając z niego – strona dowiedzie faktów niezbędnych do ich wywiedzenia. Ustalenie na podstawie dowodów, głównie jak się wydaje z dokumentów, konkretnego momentu objęcia w posiadanie przez uczestnika lub jego poprzedników prawnych w/w urządzeń i sposób tego objęcia (pierwotny, inny) oraz kwestia tego, czy w dacie objęcia w posiadanie posiadacz był w dobrej, czy w złej wierze jest zaś kluczowe, by poprawnie rozstrzygnąć o zasiedzeniu na rzecz przedsiębiorstwa energetycznego, czy też uznać zarzut ten za chybiony i ewentualnie orzekać o ustanowieniu służebności i żądanym przez wnioskodawcę wynagrodzeniu, o ile potwierdzi się legitymacja bierna (...) Spółki Akcyjnej w G.. Obowiązek dowodzenia, że doszło do zasiedzenia – w odniesieniu do poszczególnych działek gruntu, będących własnością małżonków K. - służebności gruntowej w treści odpowiadającej służebności przesyłu lub służebności przesyłu obciążał zaś w tej sprawie uczestnika, jako wywodzącego z tego faktu skutek prawny, jednak z obowiązku tego przedsiębiorca się nie wywiązał. Z przedstawionych przez uczestnika na płycie CD dokumentów wynika bowiem co prawda kolejność następstwa prawnego po przedsiębiorstwie państwowym, jakim był Zakład (...), które powstało w 1958r. i podlegało łączeniu i przekształcaniu przez organ założycielski, lecz nie wynika już, na bazie jakiego majątku zostały utworzone poszczególne podmioty, będące poprzednikami prawnymi uczestnika, gdyż nie zostały złożone dowody potwierdzające wprowadzenie – ostatnio - do kapitału akcyjnego spółki (...) linii energetycznych i urządzeń, służących do przesyłu energii elektrycznej, które to zostały pobudowane na nieruchomości wnioskodawców oraz poświadczające, że przesył energii przez te linie jest rzeczywiście wykonywany przez uczestnika. Tym samym, nie potwierdzono w toku sprawy, że doszło do przeniesienia posiadania przedmiotowych służebności na uczestnika, tj. do objęcia w posiadanie tych służebności przez uczestniczącą spółkę i przeniesienie na nią uprawnień do tych konkretnych linii i urządzeń przesyłowych i kiedy to nastąpiło, a samo przyjęcie działania zasady uwłaszczenia przedsiębiorstw państwowych z mocy prawa w tej kwestii jest niewystarczające dla wykazania tych okoliczności.

W tym miejscu godzi się bowiem zauważyć, że nie powinno być sporne przyjęcie założenia, iż dokumenty, wskazujące na przeniesienie na uczestnika uprawnień do konkretnego majątku, w tym położonego na działkach gruntu należących do wnioskodawców, zostały wytworzone i ich złożenie przez uczestnika było możliwe. Z zarządzeń właścicielskich o utworzeniu poprzedników prawnych tego przedsiębiorstwa energetycznego w wyniku różnorodnych podziałów, przekształceń i połączeń, które to przekształcenia w toku sprawy nie były kwestionowane przez zainteresowanych wynika, że tworząc dany podmiot – jego właściciel przydzielał na stan przedsiębiorstwa (spółki) konkretne składniki majątkowe, opisując je np. w załączniku do tych zarządzeń. Spis majątku, przyporządkowanego do danego przedsiębiorstwa energetycznego lub spółki tego rodzaju, istnieje więc i uczestnik może się nim okazać.

Aby więc móc w sprawie przesądzić prawidłowo o możliwości zastosowania przepisu art. 176 k.c. w kwestii podnoszonego przez uczestnika zasiedzenia wskazywanych przez niego służebności i zaliczenia posiadania poprzednika do czasu jego posiadania – należy wyjaśnić, czy i kiedy nastąpiło rzeczywiste przeniesienie tego posiadania przez Skarb Państwa po dniu 01.02.1989r. na rzecz poprzednika prawnego uczestnika oraz czy i kiedy – na rzecz samego uczestnika, a nadto kwestię tego, czy był on wówczas w dobrej, czy w złej wierze, co będzie skutkowało ustaleniem, czy do zasiedzenia konieczny był upływ 10 (co do poprzedniego stanu prawnego w odniesieniu do działki (...)), 20 czy też 30 lat (co do pozostałych, objętych wnioskiem działek).

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał, że w sprawie nie rozpoznano jej istoty. Na tym etapie postępowania przedwcześnie bowiem przyjęto, że uczestnik jest posiadaczem przedmiotowych służebności oraz że je zasiedział, co skutkowało brakiem wypowiedzenia się przez Sąd Rejonowy o zasadności samego wniosku o ustanowienie służebności przesyłu oraz o wysokości należnego wnioskodawcom z tego tytułu wynagrodzeniu.

Z tego też względu, na mocy art. 386 § 4 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. uchylono zaskarżone postanowienie w zakresie wskazanym w pkt II i sprawę przekazano Sądowi Rejonowemu w Ostródzie do ponownego rozpoznania, a na mocy art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. pozostawiono temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd pierwszej instancji uzupełni więc postępowanie dowodowe, o ile uczestnik będzie wykazywał fakt i moment wejścia w posiadanie linii i urządzeń energetycznych, posadowionych na gruntach małżonków K. na podstawie stosownych decyzji uwłaszczeniowych i właścicielskich Skarbu Państwa, ewentualnie - poprzedników prawnych uczestnika. Przy rozstrzygnięciu następnie kwestii zasiedzenia przez uczestnika służebności gruntowej zbliżonej do służebności przesyłu i służebności przesyłu, o których mowa we wniosku, Sąd orzekający będzie miał na uwadze, że – o ile uprawnienia przedsiębiorstwa przesyłowego wobec szeroko pojętych urządzeń energetycznych, znajdujących się na działkach (...), zostaną pozytywnie przesądzone – kwestia istnienia dobrej wiary posiadacza i samoistności jego posiadania oraz posiadania służebności jest objęta wzruszalnym domniemaniem z art. 7 k.c., art. 339 k.c. i 352 k.c. Jeżeli fakt, moment i sposób objęcia przez E. – Operator służebności w posiadanie nie zostanie jednak wykazany – Sąd Rejonowy rozstrzygnie o zasadności wniosku właścicieli nieruchomości o ustanowienie służebności przesyłu i rozstrzygnie o odpowiednim za to wynagrodzeniu, korzystając w tym względzie z opinii wnioskowanego biegłego, gdyż należy wówczas uznać, że uczestnik nie wykazał dowodowo zasadniczych faktów, pozwalających uznać go za posiadacza służebności i za podmiot, który tę służebność zasiedział, a więc wniosek małżonków K. co do jego zasadności winien zostać rozpoznany.

Jednocześnie, w pkt I postanowienia Sąd Okręgowy oddalił apelację wnioskodawców w przedmiocie wniosku o ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawców, położonej w obrębie S., gmina Ł., dla której Sąd Rejonowy w Ostródzie prowadzi księgę wieczystą o nr (...) – w zakresie działki nr (...). Nie było bowiem ostatecznie sporne między stronami, a i nie było kwestionowane w apelacji ustalenie, że na działce tej nie zostały posadowione linie czy urządzenia energetyczne. Z tego też względu oddalenie wniosku o ustanowienie służebności przesyłu w zakresie odnoszącym się do działki (...) przez Sąd Rejonowy było prawidłowe i dlatego też, na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy postanowił, jak w pkt I.